

PS-I.431.1.15.2025

## **PROTOKÓŁ KONTROLI KOMPLEKSOWEJ**

przeprowadzonej

### **w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Brodach, Rynek 2.**

Działając na podstawie art. 22 pkt. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r., poz. 1283 ze zm.) oraz przepisów rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 2285).

#### **Zespół inspektorów w składzie:**

- 1. Małgorzata Rodak** – inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 97-1/2025 z 01 kwietnia 2025 r. – kierująca zespołem inspektorów;
- 2. Magdalena Kaczorowska** – inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadający upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 97-2/2025 z 01 kwietnia 2025 r. – członek zespołu inspektorów;

przeprowadził, w okresie od 9 kwietnia 2025 r. do 9 czerwca 2025 r., kontrolę kompleksową w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Brodach (w dalszej części protokołu zwanego Ośrodkiem), w obszarze organizacji i funkcjonowania jednostki wiążącego się z realizacją zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Celem kontroli było podniesienie jakości świadczonych usług.

Czynności kontrolnych w siedzibie jednostki dokonano 9 kwietnia 2025 r. w obecności pani Katarzyny Niekraszewicz Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brodach.

#### **Ocenie poddano zagadnienia:**

1. Pomoc świadczona na rzecz klientów pomocy społecznej;
2. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób bezdomnych;
3. Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
4. Instytucjonalne formy pomocy świadczone osobom zależnym;
5. Warunki do realizacji zadań.

#### **Do oceny powyższych zagadnień przyjęto:**

- analizę złożonych wniosków oraz akt świadczeniobiorców;
- analizę Uchwał Rady Gminy Brody w sprawie określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze sąsiedzkie i specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat;

- analizę zapisów Regulaminu organizacyjnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brodach;
- analizę zakresu udzielanego wsparcia pod względem adekwatności do potrzeb klientów o ograniczonej samodzielności;
- analizę akt osobowych kierownika i pracowników socjalnych pod względem wymaganych kwalifikacji wskazanych w ustawie;
- analizę wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych;
- ocenę warunków lokalowych;
- analizę dokumentów udostępnionych kontrolującym w toku czynności dokonanych w siedzibie jednostki oraz dokumentację przekazaną przez Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brodach, pocztą e-PUAP.

Przed przystąpieniem do kontroli, Zespół inspektorów złożył pisemne oświadczenia, o braku okoliczności, uzasadniających wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli.

[akta kontroli str. 1-16]

Dokonano na tej podstawie następujących ustaleń:

#### **Ad. 1. Pomoc świadczona na rzecz klientów pomocy społecznej.**

- **Usługi opiekuńcze.**

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej (art. 50 ust. 1 - 3) osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację i w miarę możliwości kontakty z otoczeniem. Usługi sąsiedzkie obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno - pielęgnacyjną, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji, oraz w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Realizacja usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, a decyzję o ich przyznaniu, zakresie i miejscu świadczenia podejmuje ośrodek pomocy społecznej. Ośrodek pomocy społecznej, powinien zatem posiadać wiedzę o sytuacji i potrzebach osób zależnych przebywających w środowisku. Sytuację tę ustala się na podstawie rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Do oceny zagadnienia przyjęto:

- zapisy uchwały Rady Gminy Brody w sprawie określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne (...) oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat, jak również trybu ich pobierania;
- sprawozdanie resortowe MRiPS-03;

- dokumenty udostępnione w toku kontroli m.in.: podania, oświadczenia, decyzje administracyjne.

**Ośrodek realizuje wsparcie w formie usług opiekuńczych. Nie jest świadczona pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych, usług sąsiedzkich.**

Przyznanie pomocy w formie usług opiekuńczych realizowane było w oparciu o zapisy:

- Uchwały Rady Gminy Brody Nr XXIX/193/2017 z 29 września 2017 r. w sprawie określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwalniania od opłat, jak również trybu ich pobierania;
- Uchwały Rady Gminy Brody Nr XLVI/336/23/23/2024 z 28 listopada 2023r. w sprawie określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze sąsiedzkie oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwalniania z opłat a także trybu ich pobierania.

Ustalono, że koszt 1 godziny usług opiekuńczych wynosił 2% najniższej emerytury brutto obowiązującej w danym roku ogłoszonej przez Prezesa ZUS.

W sprawozdaniu resortowym MRIPS-03 – stan na 31.12.2024 r. - Ośrodek wykazał, że usługi opiekuńcze świadczone były 3 osobom. Ośrodek nie realizował specjalistycznych usług opiekuńczych i usług sąsiedzkich. Z informacji udostępnionej kontrolującemu wynika, że w gminie - brak zapotrzebowania na te formy wsparcia.

Na przestrzeni lat statystyka ta przedstawiała się następująco:

- w 2023 r. – 2 osobom świadczone 300 h usług;
- w 2022 r. – 2 osobom świadczone 1.125 h usług;
- w 2021 r. – 2 osobom świadczone 1.296 h usług;
- w 2020 r. – 2 osobom świadczone 1.167 h usług;

Średnia liczba godzin usług opiekuńczych z roku na rok ulegała zmniejszeniu. W 2021 r. na jedną osobę przypadało średniorocznie 648 h usług opiekuńczych, w 2022 r. - 562,5 h, w 2023 r. - 150 h, w 2024 r. - 227 h.

Usługi realizowane są zazwyczaj od poniedziałku do piątku, aczkolwiek zdarza się, że są świadczone również w dni wolne od pracy. W udostępnionej kontrolującemu dokumentacji Ośrodek wykazał, że w kontrolowanym okresie - t. j. do 09 kwietnia 2025 r. - realizował usługi dla 4 osób.

Skontrolowano 100% dokumentacji osób korzystających z usług.

Klienci to osoby w wieku 60 – 79 lat. Dokumentacja zgromadzona w sprawie, wskazuje na potrzebę przyznania wsparcia w formie usług opiekuńczych. Świadczeniobiorcy posiadali orzeczenia Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Usługi były przyznane - na czas określony - na wniosek klientów. Osoby miały znacznie bądź całkowicie ograniczoną zdolność samodzielności, prowadzili jednoosobowe gospodarstwa domowe.

Klienci korzystali z usług: 6 dni w tygodniu po 2 godziny, 5 dni w tygodniu po 2 godziny, 5 dni w tygodniu po 1 godzinie i 3 dni w tygodniu po 1 h.

Zakres świadczonych usług określany był w decyzji administracyjnej i swoim zakresem obejmował między innymi:

- utrzymanie porządku i ładu w pomieszczeniach, w których przebywa podopieczny;
- załatwianie spraw urzędowych;
- pomoc w utrzymaniu higieny osobistej (pomoc przy myciu, ubieraniu);
- zmiana bielizny osobistej, pościelowej, przestanie łóżka;
- utrzymanie w czystości bielizny osobistej i pościelowej;
- **zmiana pozycji obłożnie chorego w łóżku, w celu zapobiegania odleżynom i odparzeniom;**
- **opieka zalecana przez lekarza – podawanie leków, nacieranie, okłady, ćwiczenia;**
- zakupy art. spożywczych i przemysłowych;
- przygotowanie posiłku, karmienie chorego;
- współpraca z innymi instytucjami i organizacjami powołanymi do opieki nad chorym;
- prowadzenie zeszytu wydatków i rozliczanie z Klientem z wydawanych pieniędzy przez osobę sprawującą usługi opiekuńcze.

W opinii zespołu kontrolnego zakres usług opiekuńczych w jednym przypadku wykraczał poza podstawowe czynności wykonywane na rzecz podopiecznego. Zakres usług wskazywał bardziej na potrzebę świadczenia usług specjalistycznych, które nie są świadczone przez Ośrodek.

#### **Nie jest możliwe określenie czy zakres usług opiekuńczych był dostosowany do indywidualnych potrzeb klienta.**

W rodzinnych wywiadach środowiskowych brak było należytej diagnozy i analizy sytuacji podopiecznego argumentujące ilość i zakres przyznanych usług opiekuńczych. Brakuje dodatkowo informacji o możliwości zapewnienia pomocy ze strony rodziny (forma i zakres pomocy).

Odpowiednio zorganizowane i wykonywane usługi, powinny umożliwić osobom zależnym zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, z zachowaniem optymalnego poziomu ich samodzielności i aktywności a przez to zwiększyć szansę pozostania w środowisku zamieszkania i opóźnić moment, w którym może być konieczne zapewnienie stałej, całodobowej opieki instytucjonalnej. Jest to istotne wyzwanie, zarówno z perspektywy od odbiorców usług, społeczności lokalnych, a także całego społeczeństwa.

W jednym przypadku wobec klienta oczekującego na umieszczenie w DPS przyznano usługi w zakresie 1 h przez 5 dni w tygodniu.

2 osoby ponosiły częściową odpłatność za świadczone usługi opiekuńcze, stosownie do warunków zawartych w cyt. Uchwale oraz zgodnie z tabelą odpłatności, 2 osoby zostały całkowicie zwolnione z ponoszenia odpłatności.

Spośród 2 osób, które korzystały z usług odpłatnie - 1 złożyła rezygnację (określono odpłatność na poziomie 60%) – przypuszczalnie z przyczyn finansowych.

W praktyce, może to oznaczać, że ilość wykonywanych usług była wprost uzależniona od jednostkowych kosztów i wysokości opłat wnoszonych przez beneficjentów usług.

### **Ośrodek zatrudnia opiekunkę w ramach umowy zlecenia.**

Zespół kontrolny ustalił, że Ośrodek zatrudnia 1 opiekunkę w ramach umowy zlecenia. Opiekunka prowadzi karty pracy, w których określona jest data i liczba godzin usług opiekuńczych. Wykonanie usługi potwierdzone jest podpisem podopiecznego bądź osoby upoważnionej i zatwierdzone przez osobę rozliczającą wykonanie usług opiekuńczych.

[akta kontroli str.85-108, 213-574, 3605-3611]

Zadanie realizowane bez uchybień. Jednocześnie zespół kontrolny sugeruje: prowadzenie analiz sytuacji podopiecznego w taki sposób, aby uzasadniały ilość i zakres przyznanych usług opiekuńczych. Ponadto uzupełnianie wywiadów środowiskowych o informacje, o możliwości zapewnienia pomocy ze strony rodziny (forma i zakres pomocy). W związku z rosnącymi potrzebami oraz specyfiką sytuacji osób korzystających z usług opiekuńczych, sugeruję rozważenie możliwości rozszerzenia oferty Ośrodka o specjalistyczne usługi opiekuńcze.

### **Zasiłek stały (udzielana pomoc osobom ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy).**

Zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt 19 ustawy o pomocy społecznej – przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. W myśl art. 37 ust. 1 pkt 1 i 2 cyt. ustawy – świadczenie przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej lub osobie pozostającej w rodzinie – niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy. Na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym – zgodnie z art. 45 ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy – świadczona jest praca socjalna.

Wg danych ujętych w sprawozdaniu resortowym MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r. z zasiłków stałych korzystało 27 osób. Na dzień kontroli – z tej formy pomocy korzystało 15 osób.

Analizie poddano - losowo wybranych 5 teczek klientów, którym w badanym okresie przyznano zasiłek stały – co stanowi 30 % wszystkich decyzji wydanych w powyższym zakresie.

Osoby objęte tą formą wsparcia legitymowały się znacznym stopniem niepełnosprawności (3 osoby), umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (2 osoby). W orzeczeniach miały wskazania do korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki. Ponadto, osoby z niepełnosprawnością w stopniu znacznym miały wskazania do stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Jednej osobie zawieszono postępowanie o przyznanie zasiłku stałego do czasu uzyskania ponownego orzeczenia o niepełnosprawności.

### **Ośrodek udzielał dodatkowej pomocy osobom pobierającym zasiłek stały.**

Zespół kontrolny ustalił, że klienci to osoby w wieku: 45 - 61 lat. Klienci zostali objęci ubezpieczeniem zdrowotnym, pobierali zasiłek pielęgnacyjny. Spośród osób, których akta

poddano kontroli - 4 osoby - prowadziły samodzielne gospodarstwa domowe, 1 prowadziła wspólne gospodarstwo domowe z współmałżonkiem. Ośrodek skrupulatnie ustalał sytuacje rodziny. Określano wsparcie ze strony rodziny- poprzez wywiady alimentacyjne - ustalano możliwość wsparcia, przez osoby na których ciąży obowiązek alimentacyjny. W wywiadach środowiskowych odnotowano informacje o dodatkowych formach wsparcia m.in. w postaci zasiłku celowego, okresowego, specjalnego zasiłku celowego na zakup opału, czy takich jak: porady indywidualne, rozmowy wspierające, motywujące do zachowania abstynencji przy problemie alkoholowym.

[akta kontroli str.113-16, 151-945, 3612-3616]

Zadanie realizowane bez uchybień.

- **Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.**

To jedna z przesłanek uzasadniających przyznanie pomocy określona zapisami art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Ma zastosowanie w szczególności do rodzin niepełnych i wielodzietnych. W systemie pomocy społecznej pojęcie bezradności wiąże się z faktyczną bezradnością danej osoby, czyli brakiem umiejętności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb swoich i swoich najbliższych.

**Ośrodek udzielał wsparcia rodzinom z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym szczególnie w rodzinach niepełnych i wielodzietnych.**

Według danych przedstawionych w sprawozdaniu MRiPS - 03 wg stanu na 31.12.2024 r. – bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego była powodem przyznania pomocy w stosunku do **18 rodzin**, w tym 11 niepełnych i 4 wielodzietnych.

Na przestrzeni lat statystyka ta przedstawiała się następująco:

- 2023 r. – 11 rodzin objętych wsparciem, w tym 6 rodzin niepełnych i 3 wielodzietne;
- 2022 r. – 7 rodzin objętych wsparciem, w tym 5 rodzin niepełnych i 1 wielodzietnych;
- 2021 r. – 8 rodzin objętych wsparciem, w tym 5 rodzin niepełnych i 1 wielodzietnych.

Na podstawie przedstawionego przez Kierownika Ośrodka wykazu osób korzystających z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, Zespół kontrolujący ustalił, że – **na dzień kontroli** – z pomocy Ośrodka korzystało **12 rodzin**.

Kontrolą objęto dokumenty **5** rodzin (co stanowi 41,66% dokumentacji rodzin objętych wsparciem w tym zakresie) z czego 2 rodziny były wielodzietne, 2 rodziny pełne, 1 stanowiła równocześnie rodzinę wielodzietną i niepełną.

Wszystkim rodzinom świadczone prace socjalną, jak również w okresie objętym kontrolą rodziny korzystały ze wsparcia finansowego Ośrodka, w postaci zasiłku celowego, zasiłku okresowego lub finansowania posiłku w szkole w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”. Były to osoby w przedziale wiekowym od 28 do 42 lat, wyłącznie kobiety.

Zidentyfikowane przyczyny bezradności rodzin to przede wszystkim:

- samotne rodzicielstwo - rodzina niepełna;
- wielodzietność;

- niepełnosprawność występująca w rodzinie (w tym intelektualna);
- problemy finansowe - zadłużenie;
- zaburzenia psychiczne;
- problemy z alkoholem;
- rodziny patchworkowe;
- problemy wychowawcze - niezaradność rodzicielska.

Kontrolujący przeanalizowali także zaangażowanie pracowników socjalnych we współpracę z asystentem rodziny w czasie trwania asystentury. Wszystkie rodziny, których dokumentacja została poddana kontroli, objęte były wsparciem asystenta rodziny.

Na podstawie przedłożonej informacji Kierownika Ośrodka wynika, że cyt. „Pracownik socjalny i asystent rodziny regularnie wymieniają się informacjami na temat postępów w pracy z rodziną, aktualnych wyzwań oraz sukcesów. Pracownik socjalny, bazując na ogólnej ocenie sytuacji, kieruje asystenta do rodzin, które potrzebują szczególnego wsparcia, a następnie monitoruje efektywność tej pomocy. (...) Wspólnie pracują nad tworzeniem indywidualnych planów pomocy rodzinie.”

Powyższe oświadczenie znalazło potwierdzenie w skontrolowanej dokumentacji.

#### **Występuje ścisła współpraca pomiędzy asystentem rodziny, a pracownikiem socjalnym.**

Kontrolujący ustalili - na podstawie udostępnionej dokumentacji, że współpraca pomiędzy asystentem rodziny a pracownikiem socjalnym polega na wymianie niezbędnych informacji, ustaleniu kierunku dalszych działań, czy też wspólnych wizytach w miejscu zamieszkania rodziny. Dokumentacja zawierała m.in. diagnozę sytuacji rodziny czy też plan pracy socjalnej z rodziną w celu osiągnięcia celów. Działania podejmowane w ramach pracy socjalnej były odnotowywane i ukierunkowane na przezwyciężenie trudnej sytuacji rodziny.

[akta kontroli str. 117-138, 3358-3604, 3617-3625]

Zadanie realizowane bez uchybień.

- **Zasiłek okresowy (udzielana pomoc osobom z powodu bezrobocia).**

Zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej – przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. W myśl art. 38 ust. 1 pkt 1 i 2 cyt. ustawy – świadczenie przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, **bezrobocie**, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego: osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej; oraz rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny. Na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym – zgodnie z art. 45 ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy – świadczona jest praca socjalna.

#### **Gmina realizuje obowiązkowe zadanie własne w postaci przyznawania i wypłacania zasiłków okresowych.**

Wg danych ujętych w sprawozdaniu resortowym MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r. z zasiłków okresowych korzystały 24 rodziny, w tym 18 rodzin z tytułu bezrobocia. Odsetek osób korzystających z zasiłków okresowych z tytułu bezrobocia do wszystkich osób pobierających zasiłki okresowy wynosił 75 %.

Na przestrzeni lat statystyka ta przedstawiała się następująco:

- 2023 – 38 osób pobierających zasiłki okresowy, w tym 27 z tytułu bezrobocia;
- 2022 – 50 osób pobierających zasiłki okresowy, w tym 37 z tytułu bezrobocia;
- 2021 – 51 osób pobierających zasiłki okresowy, w tym 44 z tytułu bezrobocia;
- 2020 – 58 osób pobierających zasiłki okresowy, w tym 42 z tytułu bezrobocia.

Na podstawie przedstawionej w toku czynności kontrolnych informacji nt. świadczeniobiorców zasiłku okresowego wynika, że na dzień kontroli beneficjentów tego świadczenia było 12, z czego - 6 stanowiły kobiety, 6 - mężczyźni. Wszystkie osoby znajdowały się w wieku produkcyjnym (27 - 55 lat). Przy czym jeden beneficjent, który korzystał z pomocy Ośrodka najdłużej, po pomoc - po raz pierwszy zgłosił się w 2010 r.

Kontroli poddano – 5 teczek klientów co stanowi 41,66 % teczek klientów, którzy na dzień kontroli pobierali zasiłki okresowy z powodu bezrobocia.

Wszystkie osoby/rodziny którym przyznano zasiłki okresowy spełniały kryterium dochodowe:

- 1 osoba prowadziła gospodarstwo domowe z innymi członkami rodziny - wysokość przyznanego świadczenia wynosiła 510,50 zł.;
- 4 osoby prowadziły 1 osobowe gospodarstwa domowe - wysokość zasiłku wynosiła 4 x 505,00 zł.

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, okres, na jaki jest przyznawany zasiłki okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy.

Kontrolujący – na podstawie analizy udostępnianych akt - ustalili, że zasiłki okresowy był przyznawany na okres, od 1 do 3 miesięcy.

**Ośrodek udzielał dodatkowej pomocy osobom pobierającym zasiłki okresowy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Podejmowana praca socjalna sprowadzała się do aktywizacji zawodowej beneficjenta zasiłku.**

W badanym okresie poza świadczeniem w formie zasiłku okresowego, klienci uzyskali dodatkową pomoc w formie:

- zasiłków celowych na zaspokojenie innych potrzeb;
- zasiłków celowych na zakup posiłku lub żywności w ramach rządowego programu Posiłek w szkole i w domu;
- skierowania o pomoc żywnościową;
- pracy socjalnej – zawarto 2 kontrakty socjalne (z beneficjentami najdłużej korzystającymi z pomocy).

Podejmowana praca socjalna była ukierunkowana na znalezienie i podjęcie zatrudnienia przez beneficjenta pomocy lub przezwycięzenie trudności uniemożliwiającej podjęcie i utrzymanie pracy zarobkowej.

Kontrakty socjalne były sporządzone na odpowiednim formularzu, zawierały jasno sprecyzowane i możliwe do zrealizowania cele, określony był termin realizacji założeń. Wszystkie sprecyzowane działania nakierowywane były na usamodzielnienie klienta. Termin oceny realizacji założeń kontraktów socjalnych przedstawionych do wglądu podczas kontroli został określony w późniejszym terminie - brak możliwości oceny realizacji kontraktu.

Niemniej jednak opracowano kartę pracy socjalnej z bezrobotnym, która zakresem obejmowała m.in.:

- wsparcie w poszukiwaniach pracy;
- udzielenie informacji o możliwościach zatrudnienia, programach wsparcia (np. dotacja na rozpoczęcie działalności, programy aktywizacyjne);
- pomoc w wyszukiwaniu ofert pracy, dostosowanych do umiejętności i kwalifikacji klienta;
- wsparcie w tworzeniu CV i listu motywacyjnego;
- pomoc w przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych (np. kopie dowodu osobistego, świadectwa pracy).

*[akta kontroli str. 139-150, 2129-2227, 3626-3629]*

Zadanie realizowane bez uchybień.

## **Ad. 2. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób bezdomnych.**

Zgodnie z art. 48 u.o.p.s. osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona. Zadania te – zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy – należą do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Wymienione potrzeby stanowią minimum egzystencji, a Gmina zobowiązana jest zapewnić je każdej osobie tego pozbawionej. Obligatoryjne formy zapewnienia schronienia i zasady ich udzielania, zostały określone w przepisie art. 48a ust. 1–10 cyt. ustawy. Udzielanie schronienia – w myśl art. 48a cyt. ustawy – następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych, schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi oraz ogrzewalni. W związku z uzupełniającym się charakterem poszczególnych placówek i różnym zakresem świadczonych w nich usług, każda gmina powinna zapewnić możliwość udzielenia schronienia w każdej z form, nie tylko w zakresie wynikającym z rozeznaczonych potrzeb występujących w danym momencie na terenie gminy, ale także, biorąc pod uwagę potencjalne potrzeby, jakie mogą wystąpić, w tym zakresie w przyszłości. Gminy powinny się również wykazać gotowością do udzielania schronienia w tych formach.

Do oceny tego zagadnienia przyjęto:

- umowy o świadczenie usług tymczasowego schronienia;
- rejestr Wojewody Lubuskiego miejsc udzielania tymczasowego schronienia;
- sprawozdanie resortowe MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r.;
- dokumenty udostępnione w toku kontroli.

Na terenie gminy Brody nie funkcjonuje placówka dla osób bezdomnych.

Gmina - w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi - zapewnia tymczasowe schronienie, w 2 wskazanych w ustawie formach tj. schronisku dla osób bezdomnych i schronisku z usługami opiekuńczymi. Zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w schronisku dla osób bezdomnych oraz w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi reguluje **Uchwała nr XXXI/236/22 z dnia 31.03.2022 Rady Gminy.**

### **Gmina nie ma podpisanej umowy na zabezpieczenie schronienia w noclegowni oraz ogrzewalni.**

Z informacji ustnych Kierownika wynika, że w minionym okresie, Gmina zapewniła 1 osobie schronienie w noclegowni, mieszczącej się na terenie gminy Gubin. Była to osoba bezdomna (ostatnie miejsce stałego zameldowania na terenie gminy), która została interwencyjnie umieszczona w noclegowni. Sytuacja ta miała charakter incydentalny, na przestrzeni kilku lat (osoba przebywała w noclegowni przez okres kilku dni).

Gmina jest wpisana do Rejestru Wojewody Lubuskiego miejsc udzielania tymczasowego schronienia pod pozycją 67. Do Rejestru zgłoszono wszystkie zawarte umowy.

W toku czynności kontrolnych Zespół kontrolny ustalił, że – w badanym okresie – Gmina Brody podpisała 3 umowy dot. zabezpieczenia schronienia dla swoich mieszkańców:

- Akcja Humanitarna Życie w Mirostowicach Górnych 78 M – umowa nr 3/2025 z 02.01.2025 r., dot. zabezpieczenia miejsc w schronisku dla bezdomnych mężczyzn;
- Fundacja Wzajemnej Pomocy Arka, Krzywa 1, 66-010 Nowogród Bobrzański - umowa nr 2/2025 z 02.01.2025 r., dot. zabezpieczenia miejsc w schronisku dla bezdomnych kobiet i mężczyzn;
- Towarzystwo Pomocy im, Św. Brata Alberta ul. Westerplatte 51, 58-100 Świdnica – umowa nr 1/2025 z 02.01.2025 r., dot. zabezpieczenia miejsc:
  - w schronisku dla bezdomnych kobiet i mężczyzn;
  - w schronisku z usługami opiekuńczymi, dla kobiet i osób niepełnosprawnych.

### **Ośrodek zapewniał osobom bezdomnym tymczasowe schronienie w placówkach dla osób bezdomnych stosownie do ich potrzeb.**

Ośrodek - według danych na dzień kontroli udzielił pomocy z tytułu bezdomności 2 osobom, które przebywały w schronisku dla osób bezdomnych.

Do analizy – pod kątem pełnego rozeznania potrzeb klientów – pobrano dokumenty 2 osób tj. 100 % osób bezdomnych, którym udzielono wsparcia:

- klient (A) –

\*

– klient (B) –

\*

Osoby bezdomne przebywające w placówkach dla osób bezdomnych - były objęte pracą socjalną. Z analizy rodzinnych wywiadów środowiskowych wynika, że w ramach pracy socjalnej, były prowadzone porady indywidualne, motywowanie do podjęcia terapii, kontynuowanie schronienia w placówce dla osób bezdomnych. W przypadku klienta (B) – pomoc w złożeniu wniosku do Urzędu Gminy – o lokal.

### **Jedna osoba (klient - B) była objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności.**

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej – indywidualny program wychodzenia z bezdomności to wsparcie dla osoby bezdomnej polegające na rozwiązywaniu jej problemów życiowych, przede wszystkim problemów rodzinnych, mieszkaniowych i związanych z zatrudnieniem.

Celami programu była, przede wszystkim zmiana sytuacji bytowej, zapobieganie wykluczeniu społecznemu, podjęcie leczenia, w tym terapii uzależnień.

### **W okresie objętym kontrolą, Ośrodek nie zawierał z osobami bezdomnymi kontraktów socjalnych.**

Kontrakt socjalny – w myśl ustawy o pomocy społecznej - zawierany z osobą ubiegającą się o wsparcie jest pisemną umową, określającą uprawnienia i zobowiązania stron, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny.

Z ustnych wyjaśnień Kierownika jednostki wynika, że – zawierane w minionych latach kontrakty socjalne – były niemożliwe do zrealizowania z uwagi na brak dyscypliny, motywacji oraz zwyczajnie chęci zmiany istniejącej sytuacji życiowej ze strony osoby bezdomnej. W opinii Kierownika było to działanie, nie przynoszące oczekiwanych rezultatów, mimo systematycznie prowadzonej pracy socjalnej.

*[akta kontroli str. 109-112, 3176 -3357]*

Zadanie realizowane z uchybieniami. Brak zagwarantowania schronienia we wszystkich, określonych w ustawie o pomocy społecznej, formach tj. ogrzewalni i noclegowni.

Jednocześnie zespół kontrolny sugeruje by, starać się wykorzystywać dodatkowy potencjał jaki daje ustawodawca, w postaci kontraktów socjalnych, zawieranych z klientem/rodziną (mimo, często bardzo trudnej pracy), dodatkowo rozważyć np. egzekwowanie zobowiązań, w przypadku braku realizacji warunków umowy/niedotrzymania zawartych w niej postanowień.

### **Ad. 3. Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi.**

Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 3, 5, 6 ustawy o pomocy społecznej oraz przepisów ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2123) gmina powinna zapewnić wsparcie i rozwój różnych form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Stosownie do zapisów ustawy o pomocy społecznej gmina powinna organizować i świadczyć specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, prowadzić i rozwijać infrastrukturę ośrodków wsparcia dla tej grupy. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, zadaniem jednostki jest rozpoznanie potrzeb klienta i opracowanie indywidualnego planu pomocy (planu pracy socjalnej). Wsparcie udzielane klientowi jest uzależnione od stopnia jego potrzeb, uprawnień, zasobów i możliwości.

Do oceny tego zagadnienia kontrolujący przyjęli analizę:

- wybranych akt 3 klientów z zaburzeniami psychicznymi, odpowiednio: korzystających z suo, pobierających zasiłek stały, skierowanych do dps;
- sprawozdania resortowego MRiPS - 03 stan na 31.12.2024 r.;
- sprawozdania resortowego MRiPS - 06 stan na 31.12.2024 r.;
- danych Głównego Urzędu Statystycznego i Narodowego Funduszu Zdrowia za 2024 r.;
- dokumentów udostępnionych w toku kontroli.

Na koniec 2024 r. liczba osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych w gminie Brody wynosiła – 269 osób (dane Lubuskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia). Liczba osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych w stosunku do liczby mieszkańców gminy (3.099 osób – dane Głównego Urzędu Statystycznego, wg stanu na 31.12.2024 r.) stanowiła 8,68 % populacji.

### **Na terenie gminy Brody nie funkcjonuje ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi – Środowiskowy Dom Samopomocy.**

W celu zaspokojenia potrzeb mieszkańców we wskazanym wyżej zakresie Gmina Brody - 16.10.2019 r. - podpisała „Porozumienie Międzygminne” z Gminą Lubsko.

Na podstawie zawartego wyżej Porozumienia Gmina zleciła realizację zadania w zakresie pomocy kierowanej do osób z zaburzeniami psychicznymi, gminie sąsiadującej. W przypadku potrzeby – Gmina Lubsko zobowiązana jest świadczyć wsparcie oferowane w ramach ŚDS – osobom z zaburzeniami psychicznymi z gminy Brody.

Z ustnych wyjaśnień Kierownika Ośrodka wynika, że obecnie mieszkańcy gminy nie są zainteresowani usługami i wsparciem oferowanym przez Środowiskowy Dom Samopomocy. Na dzień kontroli, brak osób z gminy Brody korzystających z pomocy ww. placówki.

### **Gmina Brody realizuje zadanie zleconego z zakresu administracji rządowej – organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w miejscu zamieszkania.**

Warunki i tryb ustalania oraz pobierania opłat za specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi, warunki częściowego lub całkowitego zwalniania z opłat, rodzaje usług oraz kwalifikacje osób świadczących te usługi regulują

zapisy rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (tj. Dz. U. z 2024 poz.816).

Na mocy art. 22 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej, Wojewoda Lubuski – Zarządzeniem w sprawie ustalenia sposobu wykonywania zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w woj. Lubuskim, ustala sposób realizacji ww. usług.

W skontrolowanym okresie do Ośrodka wpłynęły 2 wnioski na realizację ww. usług:

- w 2023 r. - 1 wniosek: \*
- w 2024 r. - 2 wnioski: \*
- w 2025 r. – 1 wniosek: \*- kontynuacja suo.

Kierownik Ośrodka ustnie wyjaśniła, że osoba \*, nie kontynuowała SUO w kolejnym roku, z uwagi na brak uprawień dziecka (odmowa przyznania orzeczenia o niepełnosprawności na dalszy okres). \*

Kontrolujący ustalili, że na dzień kontroli – 1 beneficjent korzystał ze specjalistycznych usług opiekuńczych. Analizie poddano akta \* (100 % dokumentacji).

Beneficjent usług posiadał aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności o symbolu \* oraz aktualne zaświadczenie lekarskie uprawniające do przyznania wsparcia.

Ośrodek - w danym roku budżetowym - dokonywał analizy dot. możliwości zabezpieczenia wnioskowanych terapii z systemu zdrowia i oświaty, organizacji pozarządowych czy podmiotów prywatnych – zgodnie z zapisami ww. Rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej oraz Zarządzenia Wojewody Lubuskiego. Każdorazowo – zgodnie z cyt. wyżej zarządzeniem - Ośrodek występował do Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego – o zaopiniowanie wniosków dot. przyznania środków finansowych na realizację suo. Inspektorzy ustalili, że pomoc została przyznana adekwatnie do potrzeb klienta. Zgromadzona dokumentacja zawierała odrębne wnioski o przyznanie suo, opatrzone datą i podpisem osoby wnioskującej – rodzica dziecka.

W wywiadach środowiskowych, pracownicy socjalni zbadali i opisali sytuację osoby uprawnionej do świadczeń, dokonali ustaleń dot. zakresu przyznanych usług opiekuńczych oraz odpłatności za przyznane usługi

\*

Osoby świadczące specjalistyczne usługi opiekuńcze posiadały wymagane kwalifikacje zawodowe zgodnie z rozporządzeniem (umowa na świadczenie usług podpisana z SOSW w Lubsku).

Decyzje administracyjne Ośrodek wydawał w terminie nieprzekraczającym 30 dni od dnia wszczęcia postępowania, zgodnie z art. 35 k.p.a. Decyzje zawierały pouczenie o prawach i obowiązkach osoby korzystającej z określonej formy pomocy oraz zawierały tryb odwoławczy.

### **Osoby z zaburzeniami psychicznymi, z orzeczeniami o niepełnosprawności w stopniu**

\*Wyłączenie dokonał zespół kontrolny na podstawie art.5 ustawy z 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej( t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 902)

**umiarkowanym i znacznym są objęte pomocą, odpowiednio: w formie zasiłku stałego oraz kierowania do DPS.**

Kontrolujący ustalili, że – na dzień kontroli – spośród 15 klientów pobierających świadczenie pieniężne w formie zasiłku stałego – 1 osoba (t. j. 6,6%) posiadała orzeczenie Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z kodem chorobowym 02 – P.

Zespół kontrolny przeanalizował dokumentację ww. świadczeniobiorcy (tj. 100% akt).

\*

Spośród 8 klientów, którzy zostali skierowani do Domu Pomocy Społecznej (wg stanu na dzień kontroli) – 1 osoba (t. j. 12,5 %) posiadała orzeczenie o niepełnosprawności, o symbolu 02 – P.

Zespół kontrolny przeanalizował dokumentację ww. świadczeniobiorcy (tj. 100% akt).

\*

Z przedłożonego orzeczenia wynika, że występuje konieczność stałej lub długotrwałej opieki w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz korzystania ze wsparcia z systemu środowiskowego w samodzielnej egzystencji oraz wskazania do korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych oraz rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki.

W toku analizy dokumentacji, brakowało szczegółowych opisów podejmowanych czynności oraz indywidualnych planów pomocy. W wywiadach środowiskowych, pracownik socjalny jako plan pomocy wskazywał głównie, poradnictwo czy wsparcie finansowe.

*[akta kontroli str. 139-150, 2228-3175]*

Zadanie realizowane bez uchybień.

Zespół kontrolny sugeruje wskazywać w aktach klienta (rodzinny wywiad środowiskowy) szczegółowe cele działań w ramach prowadzonej pracy socjalnej z klientem oraz szerszej informacji nt. oceny funkcjonowania w środowisku.

**Ad. 4. Instytucjonalne formy pomocy świadczone osobom zależnym.**

Kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca, w tym domu, zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 16, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Ustawodawca uwarunkował, tym samym, skierowanie osoby do domu pomocy społecznej od rozpoznania jej możliwości funkcjonowania we własnym środowisku,

\*Wyłączenie dokonał zespół kontrolny na podstawie art.5 ustawy z 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej( t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 902)

z wykorzystaniem innych form wsparcia. Postępowanie w sprawie skierowania do domu pomocy społecznej należy prowadzić bez zbędnej zwłoki, dla zapewnienia osobom wsparcia właściwego do ich potrzeb i bezpieczeństwa. W czasie czynności kontrolnych zagadnienie badano również pod kątem zabezpieczenia potrzeb osób kierowanych do DPS przed umieszczeniem w placówce.

Do oceny tego zagadnienia przyjęto:

- sprawozdanie resortowe MRiPS - 03 – stan na 31.12.2024 r.;
- sprawozdanie resortowe MRiPS - 06 – stan na 31.12.2023 r.;
- wykaz osób przebywających w domach pomocy społecznej w latach 2024 – 2025 do dnia kontroli;
- informacje Kierownika Ośrodka;
- dokumenty udostępnione w toku kontroli.

### **Gmina realizuje zadanie obowiązkowe w zakresie kierowania do domu pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca gminy, w tym domu.**

Kontrolujący ustalili, że gmina ponosi odpłatność za pobyt swoich mieszkańców w domach pomocy społecznej. W 2024 r. wydatkowano na ten cel kwotę 458.498,15 zł, natomiast na 2025 r. zaplanowano 541.614,00 zł.

Zgodnie ze sprawozdaniem resortowym MRiPS - 03 – stan na 31.12.2024 r. oraz danymi na dzień kontroli - w domach pomocy społecznej przebywało 7 mieszkańców, za pobyt których częściową odpłatność ponosiła Gmina.

Do analizy – pod kątem pełnego rozeznania potrzeb klientów - pobrano dokumenty 5 osób tj. 71,4% osób umieszczonych w DPS-ie.

Klienci to osoby w wieku 38 - 93 lat. 4 osoby posiadały orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności, 1 - zaświadczenia lekarskie o stanie zdrowia.

Decyzje o skierowaniu do placówki wydawane były w terminie od 6 do 25 dni od dnia złożenia wniosku.

Klienci zamieszkali w placówkach:

- w dniu wydania decyzji o umieszczenie – 4 osoby;
- w terminie 7 dni od wydania decyzji o umieszczenie – 1 osoba.

W kontrolowanym okresie Ośrodek skierował do DPS 1 osobę (skierowanie z 2025 r.) nikomu nie odmówiono skierowania do placówki.

Udzielane formy wsparcia ww. klientowi, przed umieszczeniem w całodobowej placówce, to usługi opiekuńcze, w wymiarze 1h przez 5 dni w tygodniu.

### **Ośrodek kierował osoby zależne do placówek odpowiedniego typu i zlokalizowanych jak najbliżej miejsca zamieszkania.**

Osobę wymagającą całodobowej opieki kieruję się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby kierowanej, chyba że okoliczności sprawy wskazują inaczej.

Z spośród 5 osób, których dokumentacja została objęta kontrolą - 3 przebywają w DPS w Lubsku, 1 - w Rokitnie, 1 – w Jordanowie.

Wszyscy ponosili odpłatność za pobyt w dps, jednocześnie gmina ponosiła częściową odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej. Gmina zawierała umowy określone w art. 103 uops. W określone objętych kontrolą zawarto 11 umów w tym zakresie.

### **Ośrodek nie zapewnia miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych.**

Osoby z niepełnosprawnościami zarówno w stopniu umiarkowanym, jak i znacznym, które potrzebują wsparcia w codziennych czynnościach, lecz są zdolne do funkcjonowania poza instytucjami opieki całodobowej są potencjalnymi beneficjentami mieszkań treningowych lub wspomaganych.

Zespół kontrolny ustalił, że w przypadku jednej osoba kierowanej do DPS – w zaświadczeniu lekarskim o stanie zdrowia osoby ubiegającej się o skierowanie do DPS – wskazano, że klient nie wymaga opieki osoby drugiej ze względu na niemożność samodzielnej egzystencji.

\*

W omawianej sytuacji zachodzą okoliczności uzasadniające, wykorzystanie innych form wsparcia, o których stanowi ustawa o pomocy społecznej. Zdaniem zespołu kontrolnego nie wykorzystano wszystkich możliwości pomocy beneficjentowi znajdującemu się w trudnej sytuacji. Mając na uwadze dobro osoby zainteresowanej oraz zasadę stopniowania form wsparcia, zasadne wydawało się w pierwszej kolejności zaproponowanie skorzystania z zajęć w ramach ŚDS lub skierowanie beneficjenta do mieszkania treningowego, a następnie w sytuacji utraty samodzielności do DPS - u. Dodatkowo pobyt w mieszkaniu umożliwiłby ocenę poziomu samodzielności oraz rzeczywistych potrzeb w zakresie codziennego funkcjonowania, a także stworzyłby szansę na rozwijanie umiejętności niezbędnych do prowadzenia możliwie niezależnego życia. Tego rodzaju rozwiązanie wpisuje się w ideę deinstytucjonalizacji oraz wspierania samodzielności osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, która jest nadrzędnym celem pomocy społecznej.

*[akta kontroli str. 113-116, 980-2128,  
3630]*

Zadanie realizowane z uchybieniami. Gmina nie realizowała zadań obligatoryjnych w postaci prowadzenia i zapewnienia miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych. Dodatkowo Zespół kontrolujący sugeruje rozeznanie potrzeb w zakresie zapewnienia miejsc w mieszkaniach wspomaganych i treningowych.

#### **• Praca socjalna**

Zgodnie z art. 45 ustawy o pomocy społecznej praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności

\*Wyłączenie dokonał zespół kontrolny na podstawie art.5 ustawy z 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej( t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 902)

i samodzielności życiowej i nie zależy od ich dochodu. W ustawie o pomocy społecznej (art. 119) praca socjalna wymieniona jest na pierwszym miejscu szczególnych zadań pracownika socjalnego.

### **Na dzień kontroli pracę socjalną w środowisku realizowało 2 pracowników socjalnych.**

W 2024 r. pracę socjalną w terenie realizowało 2 pracowników socjalnych, w tym 1 starszy specjalista pracy socjalnej.

Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej w 2024 r. świadczona była 49 rodzinom, w tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej 10 rodzinom. Odsetek rodzin, którym świadczona była pomoc wyłącznie w postaci pracy socjalnej wynosił 20 %.

W pozostałych latach statystyka ta przedstawiała się następująco:

- w 2023 r. – odsetek ten wynosił 24%;
- w 2022 r. – odsetek ten wynosił 15%;
- w 2021 r. – odsetek ten wynosił 12%;
- w 2020 r. – odsetek ten wynosił 12%.

### **Prowadzona praca socjalna nie była należycie dokumentowana.**

Praca socjalna prowadzona w badanym okresie nie była odpowiednio dokumentowana, co znacznie utrudnia ocenę jej zakresu, przebiegu oraz skuteczności.

W toku analizy dokumentacji, brakowało szczegółowych opisów podejmowanych czynności oraz indywidualnych planów pomocy. W wywiadach środowiskowych, pracownik socjalny jako plan pomocy wskazywał głównie, poradnictwo czy wsparcie finansowe. W rodzinnych wywiadach środowiskowych w planie pomocy osobie/rodzinie brak jest adnotacji w zakresie podejmowanych działań w ramach dodatkowych form wsparcia (m.in. świadczenia niepieniężne t. j. możliwości uczestnictwa w zajęciach ŚDS, propozycji korzystania z SUO dla osób z zaburzeniami psychicznymi, aktywizacji zawodowej czy prowadzonej pracy socjalnej).

### **W ograniczonym stopniu wykorzystywano kontrakt socjalny jako narzędzie pracy socjalnej.**

Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny.

Z danych ujętych w sprawozdaniu resortowym MRiPS - 03 za 2024 r. wynika, że Ośrodek w 2024 r. zawarł 4 kontrakty socjalne. W pozostałych latach statystyka ta wyglądała następująco:

- 2023 – 4 kontrakty socjalne część A, 0 kontraktów socjalnych część B;
- 2022 – 17 kontraktów socjalnych część A, 0 kontraktów socjalnych część B;
- 2021 – 5 kontraktów socjalnych część A, 0 kontraktów socjalnych część B;
- 2020 – 1 kontrakt socjalny część A, 0 kontraktów socjalnych część B.

Z uwagi na specyfikę prowadzonej pracy socjalnej szczegółowo odniesiono się do problematyki pracy socjalnej - w każdym skontrolowanym zagadnieniu.

### **Zachowane były terminy określone przepisami dotyczące sporządzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania, przeprowadzenia aktualizacji wywiadów oraz wydania decyzji administracyjnej.**

W poddanej kontroli dokumentacji - osób korzystających z usług opiekuńczych, zasiłków

stałych, osób z bezradnością opiekuńczo - wychowawczą, zasiłków okresowych, osób bezdomnych, osób z zaburzeniami psychicznymi, kierowanych do domów pomocy - zachowane były terminy określone przepisami (data: sporządzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego, wydania decyzji administracyjnej).

Wszystkim decyzjom nadawany był rygor natychmiastowej wykonalności, a decyzje dostarczane były za zwrotnym potwierdzeniem odbioru. Pomoc przyznawana była na wniosek.

#### **Ad. 5. Warunki do realizacji zadania.**

Realizacja ustawowych zadań możliwa jest wyłącznie wtedy, gdy spełnione są wszystkie warunki. Ustawodawca zapewnił obowiązek zatrudnienia minimalnej liczby wykwalifikowanych pracowników socjalnych (art. 110 u.o.p.s) jako gwarancję odpowiedniej jakości usług i pracy socjalnej z osobą i/lub rodziną. Warunkiem realizacji zadań jest również możliwość zaproponowania klientowi adekwatnej do jego potrzeb oferty (poza wsparciem finansowym), czy możliwość przeprowadzenia z nim osobistej rozmowy, gwarantującej intymność, poszanowanie godności i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa. Sprawną realizację zadań umożliwia również współpraca z innymi lokalnie działającymi podmiotami, tj. instytucjami i organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania na rzecz określonych grup klientów i społeczności lokalnej.

Do oceny tego zagadnienia kontrolujący przyjęli analizę:

- dokumentacji, która reguluje funkcjonowanie i organizację Ośrodka Pomocy Społecznej w Kargowej (statut, regulamin organizacyjny, upoważnienia Kierownika Ośrodka);
- akt osobowych kierownika i pracowników socjalnych;
- danych GUS w zakresie liczby mieszkańców gminy – stan na 31.12.2024 r.;
- sprawozdań resortowych MRiPS-03 oraz MRiPS-06 stan na 31.12.2024 r.;
- oraz przeprowadzili oględziny obiektu oraz pomieszczeń OPS – korzystając z prawa nadanego w art. 126 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej.

#### **Działalność Ośrodka regulują stosowne uchwały Rady Narodowej oraz zarządzenia Wójta i Kierownika Ośrodka.**

Ośrodek Pomocy Społecznej w Brodach działa na podstawie Uchwały Nr IX/48/90 Rady Narodowej w Brodach z 23.02.1990 r. - w sprawie utworzenia Ośrodka Pomocy Społecznej w Brodach. W ośrodku obowiązuje Regulamin organizacyjny wprowadzony Zarządzeniem Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brodach Nr 2/2019 z 24.07.2019 r.

Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Brodach posiada Upoważnienie Wójta w Brodach z 01.09.2020 r., do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy.

#### **Warunki lokalowe Ośrodka nie zapewniają optymalnych warunków pracy.**

Ośrodek Pomocy Społecznej w Brodach zlokalizowany jest na parterze oraz 1 piętrze budynku Urzędu Miejskiego w Brodach. Przy budynku znajduje się parking z wyznaczonym miejscem dla osób niepełnosprawnych.

Ponadto, budynek wyposażony jest w toaletę dla osób niepełnosprawnych oraz liczne udogodnienia dedykowane tej grupie (ramki do podpisu dokumentów, tabliczki z alfabetem Braille'a, pętla indukcyjna), nie posiada windy.

Na parterze budynku mieści się kasa Urzędu oraz GOPS. Ośrodek dysponuje łącznie 5 pomieszczeniami:

Pomieszczenia na piętrze obejmują:

- gabinet Kierownika Ośrodka (pow. 11,70 m<sup>2</sup>) - osobny pokój z możliwością prowadzenia spotkań służbowych;
- pokój Głównej Księgowej (pow. 9,25 m<sup>2</sup>).

Pomieszczenia w części parterowej:

- pokój mieszczący 3 stanowiska pracy (pow. 19,44 m<sup>2</sup>) - 2 pracowników + stażystka z UP;
- pokój pracowników socjalnych - 2 osoby (pow. 8,84 m<sup>2</sup>);
- pokój asystenta rodziny - 1 osoba, pomieszczenie (9,10 m<sup>2</sup> + 4,49 m<sup>2</sup> korytarz) znajduje się w tym samym budynku, lecz z osobnym wejściem (w pomieszczeniu znajduje się przycisk „przywołujący”). Pokój ten pełni także funkcję pokoju „przyjęć interesantów” (rotacyjnie, z uwagi na charakter pracy asystenta, który wykonuje pracę zarówno w miejscu jak i w terenie). Klienci przyjmowani w tym pomieszczeniu mają zapewnioną ciszę i prywatność, dzięki odizolowaniu od reszty budynku.

Na podkreślenie zasługuje bardzo dobra współpraca Kierownika Ośrodka z Burmistrzem Gminy, w zakresie monitoringu środowiska, przepływu informacji czy wspólnie podejmowanych lokalnych inicjatyw.

W ocenie zespołu kontrolnego warunki lokalowe Ośrodka nie zapewniają komfortowych warunków pracy. Pokoje odznaczają się stosunkowo małą powierzchnią, ponadto 1 z pokoi jest „przechodni”, ewentualne utrudnienie może stanowić brak windy (mimo, iż klienci przyjmowani są w pomieszczeniach znajdujących się na parterze budynku).

Z ustnych wyjaśnień Kierownika Ośrodka wynika, że – w porozumieniu z Burmistrzem – podejmowane są działania polegające na pozyskaniu pomieszczenia filii Biblioteki Publicznej w Bieczu (dawny budynek przedszkola).

Ośrodek czynny jest w dni robocze: od poniedziałku do piątku, w stałych godzinach urzędowania, od godz. 7.30 do 15.30. W tym czasie mieszkańcy Gminy mają możliwość bezpośredniego kontaktu z pracownikami Ośrodka, w tym uzyskania informacji, składania wniosków etc.

Czas pracy asystenta rodziny jest „elastyczny”, umożliwiając dopasowanie godzin pracy do indywidualnych potrzeb klientów. Asystent rodziny zatrudniony jest w systemie zadaniowym czasu pracy i realizuje zadania w przedziale czasowym, od 7.30 do 21.00, przy zachowaniu normy 8 h pracy dziennie.

Teren gminy podzielony jest na 2 rejony opiekuńcze zgodnie z liczbą obecnie zatrudnionych pracowników socjalnych. W przypadku nieobecności pracownika socjalnego, klientów przyjmuje pracownik pozostający na terenie Ośrodka.

Sposób ewidencjonowania przyjęć interesantów: pisma wpływające wpisywane są w rejestrze, wizyty osobiste potwierdzane są notatką lub przeprowadzonym wywiadem.

Rozmowy telefoniczne przyjmowane w Ośrodku również potwierdzone są notatką. W Ośrodku prowadzona jest także ewidencja wyjść służbowych.

Decyzje administracyjne odbierane są osobiście przez klientów ośrodka lub dostarczane pocztą tradycyjną. Wszystkie decyzje dostarczane są za zwrotnym potwierdzeniem odbioru.

Pracownicy Ośrodka mają możliwość skorzystania z porad Radcy Prawnego zatrudnionego w Urzędzie Miejskim w Brodach, który prowadzi obsługę prawną UM oraz jednostek podległych. Klienci GOPS mogą skorzystać z nieodpłatnych porad prawnych w czasie godzin dyżurów tj. w godz. od 10.00 do 14.00 oraz w godzinach popołudniowych i wieczornych.

**Na dzień kontroli Ośrodek nie spełniał określonego przepisami ustawy o pomocy społecznej wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych- nie mniej niż 3 pracowników.**

Realizację zadań gwarantuje zatrudnienie pracowników socjalnych w wymaganym ustawowo wymiarze posiadających odpowiednie przygotowanie do wykonywania zawodu, stale podnoszących kwalifikacje. Stan zatrudnienia pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej określa art. 110 ustawy o pomocy społecznej, który w ust. 11 stanowi, że: ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2.000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Ponadto ust. 12 wskazuje, że ośrodek pomocy społecznej musi zatrudniać w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych.

**Na dzień kontroli Ośrodek zatrudniał 2 pracowników socjalnych w pełnym wymiarze czasu pracy.**

Każdy z pracowników socjalnych ma wyznaczony rejon opiekuńczy, świadczy pracę socjalną i przeprowadza rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki. Średnio **na jednego pracownika socjalnego przypadło 1.549 mieszkańców** (liczba mieszkańców ogółem - 3.099 osób – dane Głównego Urzędu Statystycznego, stan na dzień 31.12.2024 r.) oraz **25 środowisk pracy objętych pracą socjalną** (łącznie 49 rodzin objętych pracą socjalną wg sprawozdania MRiPS - 03 stan na 31.12.2024 r.).

Z informacji, przekazanych przez Kierownika, w toku kontroli wynika, że dokłada wszelkich starań by pozyskać pracownika socjalnego (stały kontakt z PUP, zapytanie do Ministerstwa dot. możliwości zatrudnienia pracownika bez pełnych kwalifikacji, informacje rozsyłane w środowisku).

**Kierownik Ośrodka oraz pracownicy socjalni posiadają kwalifikacje określone w ustawie o pomocy społecznej.**

Kwalifikacje osoby kierującej ośrodkiem pomocy społecznej określa art. 122 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym „osoby kierujące jednostkami organizacyjnymi

pomocy społecznej są obowiązane posiadać co najmniej 3-letni staż pracy w pomocy społecznej oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej".

W toku czynności kontrolnych ustalono, że Kierownik Ośrodka posiada specjalizację z organizacji pomocy społecznej oraz wymagany 3 - letni staż w pomocy społecznej. Od 01.04.2010 r. zatrudniona w Ośrodku, w tym, od 01.09.2020 r. na stanowisku Kierownika.

Wymogi kwalifikacyjne pracowników socjalnych określa art. 116 i art. 156 ustawy o pomocy społecznej. Z akt osobowych pracowników socjalnych wynika, że wszyscy posiadają kwalifikacje wymagane na zajmowanym stanowisku.

**Pracownicy socjalni – zgodnie z przepisami – otrzymują dodatek do wynagrodzenia za pracę w środowisku.**

Zgodnie z art. 121 ust. 3a ustawy o pomocy społecznej pracownikowi socjalnemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy w samorządowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, do którego podstawowych obowiązków należy świadczenie pracy socjalnej lub przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych poza siedzibą jednostki, przysługuje wypłacany co miesiąc dodatek do wynagrodzenia. W toku kontroli ustalono, że pracownicy socjalni świadczący – na dzień kontroli – pracę w środowisku otrzymują w/w dodatek.

**Pracownicy socjalni, zatrudnieni w Ośrodku, świadczący pracę podnosili kwalifikacje zawodowe. Uczestniczyli w szkoleniach merytorycznych.**

Zgodnie z art. 119 ust. 2 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej, pracownik socjalny obowiązany jest podnosić swoje kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach i samokształcenie. Z analizy akt osobowych wynika, że w badanym okresie wszyscy pracownicy socjalni świadczący pracę w środowisku uczestniczyli w szkoleniach m.in. z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej, bezpieczeństwa pracownika socjalnego, zagrożeniach (IT) w podmiotach publicznych, przeciwdziałania narkomanii. Dwóch pracowników socjalnych uczestniczyło również w szkoleniach merytorycznych z obszaru ustawy o pomocy społecznej.

*[akta kontroli str. 17-70]*

Zadanie realizowane z uchybieniem. Na dzień kontroli brak wymaganego wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych.

**Wnioski:**

1. Ośrodek realizuje wsparcie w formie usług opiekuńczych. Nie jest świadczona pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych, usług sąsiedzkich. Wskazane jest przeprowadzenie szczegółowej analizy środowiska pod kątem rozszerzenia oferty Ośrodka o specjalistyczne usługi opiekuńcze.
2. Brak możliwości określenia czy zakres usług opiekuńczych był dostosowany do indywidualnych potrzeb klienta. Brak oceny funkcjonowania w środowisku osób – w szczególności - posiadających orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym.
3. Ośrodek udzielał dodatkowej pomocy osobom pobierającym zasiłek stały.
4. Ośrodek udziela wsparcia rodzinom z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-

wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym szczególnie w rodzinach niepełnych i wielodzietnych.

5. Występuje ścisła współpraca pomiędzy asystentem rodziny a pracownikiem socjalnym.
6. Ośrodek udzielał dodatkowej pomocy osobom pobierającym zasiłek okresowy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.
7. Ośrodek nie jest przygotowany do zapewnienia osobom bezdomnym tymczasowego schronienia we wszystkich, określonych w ustawie o pomocy społecznej formach.
8. Ośrodek zapewniał osobom bezdomnym tymczasowe schronienie w placówkach dla osób bezdomnych stosownie do ich potrzeb.
9. W okresie objętym kontrolą, Ośrodek nie zawierał z osobami bezdomnymi kontraktów socjalnych.
10. Na terenie gminy Brody nie funkcjonuje ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi – Środowiskowy Dom Samopomocy. Na podstawie zawartego Porozumienia Gmina zleciła realizację zadania gminie ościennej, w której funkcjonuje taki ośrodek wsparcia.
11. Gmina Brody realizuje zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej – organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w miejscu zamieszkania.
12. Gmina realizuje zadanie obowiązkowe w zakresie kierowania do domu pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca gminy, w tym domu.
13. Ośrodek nie prowadzi i nie zapewnia miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych.
14. Prowadzona praca socjalna nie jest szczegółowo dokumentowana tj. brak ustalenia planu pomocy z klientem dostosowanego do jego potrzeb oraz sytuacji życiowej. Brak informacji wskazujących na to, że beneficjent został poinformowany o dostępnych alternatywnych formach wsparcia np. w postaci uczestnictwa w zajęciach ŚDS-u.
15. W ograniczonym stopniu wykorzystywano dodatkowe narzędzia w pracy socjalnej tj. kontrakt socjalny.
16. Zachowane były terminy określone przepisami dotyczące sporządzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania, przeprowadzenia aktualizacji wywiadów oraz wydania decyzji administracyjnej.
17. Działalność Ośrodka regulują stosowne uchwały oraz zarządzenia Wójta i Kierownika Ośrodka.
18. Warunki lokalowe Ośrodka nie zapewniają optymalnych warunków pracy.
19. Ośrodek nie spełnia wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych - min. 3 pracowników socjalnych.
20. Pracownicy socjalni i kierownik posiadają wymagane na zajmowanym stanowisku kwalifikacje zawodowe, oraz w badanym okresie podnosili kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach merytorycznych.

Wnioski wymienione w punkcie 7,13,19 stanowią uchybienie.

Wnioski ujęte w punkcie 1,2,9,14,15,18 stanowią sugestię Zespołu Kontrolującego.

Za stwierdzone uchybienia odpowiedzialny jest Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brodach.

Na tym kontrolę zakończono.

O przeprowadzonej kontroli dokonano wpisu do książki kontroli znajdującej się w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Brodach, pod pozycją nr 14.

#### POUCZENIE

Zgodnie z § 17 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej, Kierownik jednostki podlegającej kontroli może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyn tej odmowy.

Ponadto kierownikowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia kierownikowi jednostki podlegającej kontroli stanowiska dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim wobec zastrzeżeń.

Niniejszy protokół kontroli sporządzono w 3 jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden przekazano Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brodach, drugi Burmistrzowi Miasta Brody, trzeci pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wielkopolskim.

#### **Kontrolujący:**

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI  
w Oddziale Nadzoru i Kontroli  
w Pomocy Społecznej  
w Wydziale Polityki Społecznej

*Małgorzata Rodak*

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI  
w Oddziale Nadzoru i Kontroli  
w Pomocy Społecznej  
w Wydziale Polityki Społecznej

*Magdalena Kaczorowska*

#### **Kierownik Ośrodka:**

Kierownik  
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

*mgr Katarzyna Niekraszewicz*

Gorzów Wielkopolski, dnia 4 lipca 2025

Brody, dnia 8 lipca 2025 r.